

LAReS

*Lowlands
Archaeological
Research
Service*

Geplande werken aan de Rodendijk te Zoersel. Programma van maatregelen

E.N.A. Heirbaut
C. Dockx

Colofon

Titel: Geplande werken aan de Rodendijk te Zoersel. Archeologienota.

Auteur: Elly N.A. Heirbaut & Caroline Dockx

Grafische illustraties/GIS: LAReS

Rapportnummer: LAReS-rapport 298

Projectleider/veldwerkleider: Elly N.A. Heirbaut

Uitvoerder: LAReS, Lowlands Archaeological Research Service

Vestiging: Rozenlaan 15, 2980 Halle-Zoersel

Publicatiedatum: Maart 2020

Publicatieplaats: Halle-Zoersel

Illustratieverantwoording voorblad: Uitsnede uit de kaart van Ferraris (1771-1778)

© LAReS bvba. Niets uit deze uitgave mag zonder bronvermelding worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door print-outs, kopieën, of op welke andere manier dan ook.

LAReS bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

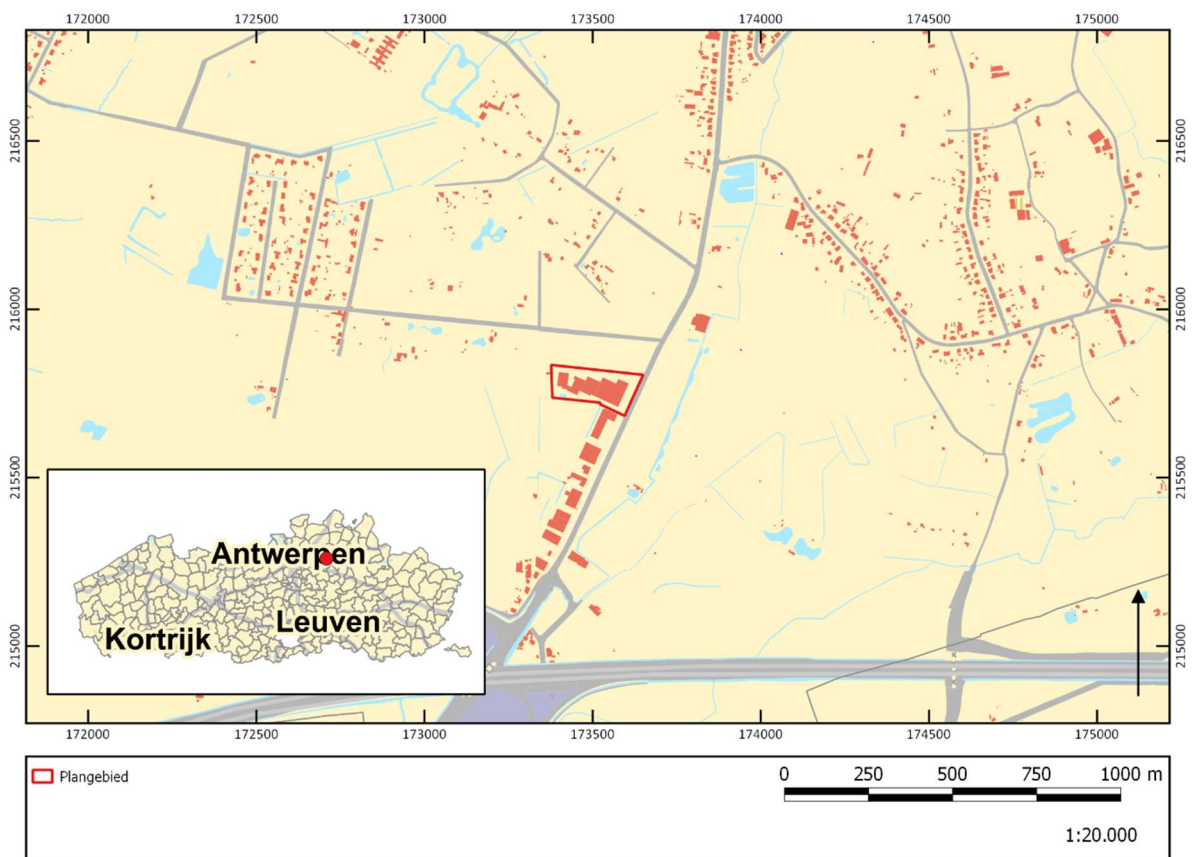
Deel II. Programma van maatregelen

1 INLEIDING	4
2 TECHNISCHE FICHE/ADMINISTRATIEVE GEGEVENS	5
3 ONDERZOEKSVRAGEN	6
4 KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL VAN HET PROJECTGEBIED EN AANBEVELING	7
4.1 IMPACT VAN VROEGERE EN GEPLANDE WERKEN	7
4.2 POTENTIEBEPALING, KENNISVERMEERDERINGSPOTENTIEEL EN AANBEVELING	8

1 Inleiding

Het plangebied is gelegen aan de Rodendijk te Zoersel (gemeente Zoersel, provincie Antwerpen). Het bestaat uit twee percelen met een totale oppervlakte van ca. 25.734 m². Binnen het terrein bevindt zich momenteel een grote meubelwinkel met bijhorende parking.

De opdrachtgever plant de bestaande winkel met parking te slopen en op te breken en 9 nieuwe units met een nieuwe parking op te trekken (fig. 1).

Figuur 1. Kadasterkaart met aanduiding onderzoeksgebied.

©LARES

2 Technische fiche/administratieve gegevens

Naam site	Rodendijk, Zoersel
Ligging	Rodendijk 18, 2980 Zoersel
Kadastrale gegevens	Zoersel, 1 ^e afdeling, sectie C, percelen 296a2 en 296z.
Bounding Box	X Y
	174056.202307 216027.326356
	173083.994088 216027.326356
	174056.202307 173083.994088
	173083.994088 173083.994088
Onderzoek	Archeologisch en geschiedkundig bureauonderzoek
Projectcode	2020C99
Uitvoerders/actoren	Elly N.A. Heirbaut, LAReS Caroline Dockx, LAReS
Erkend archeoloog	Elly N.A. Heirbaut: OE/ERK/Archeoloog/2016/00162 Caroline Dockx: OE/ERK/Archeoloog/2019/00020
Nummer wettelijk depot	Niet van toepassing
Termijn	maart 2020
Geplande ingreep	Slopen en opbreken van bestaande bebouwing en verharding. Optrekken van nieuwe units en aanleg nieuwe parking.
Totaal oppervlakte plangebied	ca. 25.734 m ²
Geldende wetgeving en voorwaarden	Het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 en het Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014. De nota werd opgesteld overeenkomstig de Code van Goede Praktijk. De totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft, bedraagt 3.000 m ² of meer, zoals bepaald in artikel 5.4.2 van het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.
Randvoorwaarden	zie paragraaf 1.1
Doelstelling	Het doel van deze archeologienota is om via de tot op heden beschikbare bronnen (bureauonderzoek) na te gaan wat het archeologische potentieel van het projectgebied is, wat de mogelijke bedreigingen zijn voor het eventueel aanwezige bodemarchief, en hoe hiermee dient omgegaan te worden.
Thesaurus	Archeologienota, bureauonderzoek

3 Onderzoeksvragen

In het kader van dit bureauonderzoek zijn van tevoren enkele vragen geformuleerd waarop het onderzoek antwoord tracht te vinden.

1. Welke aanwijzingen bevatten de bestaande bronnen over het archeologische en cultuurhistorische potentieel van het terrein?
2. Welke archeologische sites zijn bekend in of nabij het projectgebied?
3. Wat is de landschapshistoriek/evolutie in gebruik van het terrein?
4. Wat is de impact van de geplande werken?
5. Levert het huidige bronnenmateriaal voldoende informatie op of is er aanvullend vooronderzoek (al dan niet met ingreep in de bodem) nodig? In het laatste geval: welke methode levert het meeste informatie op?

Voor de resultaten van het bureauonderzoek wordt hier volstaan met te verwijzen naar hoofdstuk 5 van het eerste deel van de archeologienota.

4 Kennisvermeerderingspotentieel van het projectgebied en aanbeveling

Om in te kunnen schatten wat het archeologisch en cultuurhistorisch potentieel van het plangebied is, zijn de historische kaarten, de bodem- en geo(morfo)logische kaarten en luchtfoto's bekeken en zijn verschillende inventarissen (waaronder de CAI) en historische/archeologische bronnen geraadpleegd.

Op basis van het bureauonderzoek blijkt dat het plangebied gelegen is op een ondergrond bestaande uit tertiaire zandige sedimenten. Deze komen voor tot ca. 3,8 m -mv. Tijdens de laatste ijstijd zijn hierop zandige en lemige sedimenten afgezet waarin, volgens de bodemkaart, een natte grond op lemig zand zonder profielontwikkeling, een natte zandgrond met duidelijke humus en/of ijzer B-horizont en een matig natte zandgrond met duidelijke humus en/of ijzer B-horizont is ontwikkeld.

Het terrein is gelegen tussen de Voortse Hoevenloop in het westen en de Klein Wilboerebeek in het oosten, op een respectievelijke afstand van ca. 200 m en 135 m. Ten zuiden van het terrein, op aanzienlijke afstand, bevindt zich de vallei van de Molenbeek. Hierdoor helt het plangebied zacht af in zuidelijke richting van een hoogte van ca. 14,5 m +TAW naar een hoogte van ca. 13,9 m +TAW.

Historisch gezien is de ontwikkeling van Zoersel te plaatsen in de middeleeuwen maar oudere vondsten wijzen eveneens op bewoning in die tijd in de regio van het plangebied. Vanuit de historische kaarten is tevens gebleken dat het gebied in de laatste eeuwen steeds onbebouwd was. Het bestond uit heide en raakte later bebost. Pas in het laatste kwart van de 20^e eeuw is het plangebied voor het eerst bebouwd. Momenteel staat er een grote winkel met magazijn en bijhorende verhardingen die nagenoeg het volledige terrein innemen.

4.1 Impact van vroegere en geplande werken

Het plangebied was historisch gezien onbebouwd en in gebruik als heide en later als bos. Pas in het laatste kwart van de 20^e eeuw is het terrein voor het eerst bebouwd. Momenteel staat er een grote winkel met magazijn en bijhorende verhardingen die nagenoeg het volledige terrein innemen. Hoewel er geen bouwplannen bekend zijn, kan aangenomen worden dat voor deze grote constructie, bestaande uit meerdere grote hallen, loodsen en magazijnen, de fundering op volle grond is gelegd. Hetzelfde kan aangenomen worden voor de verhardingen rondom de winkel. Voor de aanleg hiervan zal de bodem afgegraven zijn tot op de vaste ondergrond. Bovendien is tijdens de terreininspectie gebleken dat er onder het asfalt van de verhardingen ook diverse nutsleidingen zijn aangelegd. Enerzijds voor elektriciteit (zowel naar het gebouw toe als voor de buitenverlichting die bestaat uit talrijke grote spots die in de asfalt zijn aangebracht) maar ook voor afwatering van regenwater (er zijn op verschillende locaties putdeksels gezien die rondom het gebouw liggen) en voor de afvoer van de riolering.

Aangezien er geen informatie is gevonden over mogelijk archeologisch onderzoek voorafgaand aan de bouw hiervan, kan aangenomen worden dat ook bij het bouwen

geen rekening is gehouden met enige voorzichtigheid met betrekking tot het betreden van de afgegraven bodem. Er kan dus aangenomen worden dat bij de bouw van dit complex zware machinerie over de afgegraven bodem heeft gereden, waardoor deze nog meer verstoord zal zijn geworden.

Voor de aanleg van het nieuwe winkelcentrum zal eerst de bestaande bebouwing worden gesloopt. Hierna zullen twee blokken worden opgetrokken waar in totaal 8 units zullen worden aangebracht. Voor de fundering van het geheel wordt gewerkt met funderingsplaten op volle grond, maar ter hoogte van de buitenmuren zullen funderingsmuren worden geplaatst die dieper reiken. Verder zal er gewerkt worden met een palenfundering voor de interne opbouw, waartussen de nutsleidingen worden aangelegd.

Voor de verhardingen zal gewerkt worden met een klinkerverharding waarvoor maximaal gegraven wordt tot een diepte van ca. 30 cm onder het huidige maaiveld.

In gedachten houdend dat bij de bouw van de huidige loodsen, magazijnen, winkels, verhardingen en nutsleidingen geen archeologisch onderzoek is uitgevoerd, en aangezien er geen beperkende voorwaarden zijn opgelegd aan de toenmalige bouw, kan er van uitgegaan worden dat de bodem reeds verstoord is. De geplande werken zullen volledig plaatsvinden in deze verstoorde bodemopbouw; aangezien er voor de nieuwbouw geen sprake is van een diepere onderkeldering, zal er slechts tot op de vaste bodem gewerkt worden. Om die reden is er geen sprake van een grote impact op de bodem.

4.2 Potentiebepaling, kennisvermeerderingspotentieel en aanbeveling

Potentiebepaling

Op basis van de landschappelijke situatie van het plangebied kan wel gesteld worden dat er een gradiëntsituatie aanwezig is: het terrein is gelegen tussen de Voortse Hoevenloop in het westen en de Klein Wilboerebeek in het oosten, op een respectievelijke afstand van ca. 200 m en 135 m. Een dergelijke situatie is aantrekkelijk voor de jagers-verzamelaars uit het paleo- en mesolithicum.

Op basis van de bodemkaart kan opgemerkt worden dat het plangebied een bodem heeft die gekenmerkt wordt door een normale bouwvoor (geen plaggende), waardoor de dikte van deze bouwvoor ingeschat kan worden op ca. 40 cm. Bij dergelijke bodems kunnen de steentijdartefacten, maar ook eventueel bot en houtskool, zich bevinden in de bouwvoor en op de overgang naar de vaste bodem.

Bij het afgraven voor de aanleg van de verhardingen en de bouw van het winkelcomplex is deze bouwvoor volledig afgegraven tot op de vaste ondergrond. Hierdoor zullen eventuele steentijdartefactensites ook volledig verdwenen zijn. Bijgevolg wordt een lage kans voorop gesteld worden voor het aantreffen van resten uit deze periode.

Vanaf het neolithicum wordt de landbouw geïntroduceerd. De aanwezigheid van vruchtbare gronden zijn hiervoor erg aantrekkelijk. In de omgeving van het plangebied zijn resten uit de middeleeuwen bekend en bijgevolg kunnen dergelijke

archeologische resten ook binnen het plangebied verwacht worden. Bovendien is het niet zo dat de afwezigheid van oudere vindplaatsen in de omgeving een reflectie is van de situatie in de verschillende archeologische perioden. Eerder is het de reflectie van het feit dat er in deze omgeving nog maar weinig onderzoek is uitgevoerd. De kans bestaat dus dat er resten uit de periode vanaf het neolithicum tot en met de late middeleeuwen in het plangebied aanwezig zijn.

Aangezien bij het afgraven voor de aanleg van de verhardingen en de bouw van het winkelcomplex deze bouwvoor is volledig afgegraven tot op de vaste ondergrond en er van uit kan gegaan worden dat hierna het vlak verreden is met zware machinerie in functie van het bouwen van het winkelcomplex en het aanleggen van de verhardingen, is de kans op het aantreffen van een (nagenoeg) intacte sporensite echter zeer laag geworden. Als er zich nog sporen en vondsten in het plangebied bevinden, dan zullen deze zeer sterk of volledig verstoord zijn. De kans op het aantreffen van vondsten vanaf het neolithicum kan bijgevolg als laag benoemd worden. Deze lage potentie loopt door tot en met de late middeleeuwen.

Vanaf de nieuwe tijd is op basis van historische kaarten te zien dat het plangebied onbebouwd was. Bijgevolg worden geen bewoningsresten uit de nieuwe tijd verwacht worden binnen het plangebied.

Kennisvermeerderingspotentieel

Er zijn voldoende argumenten om te stellen dat het plangebied zich in een archeologisch interessante zone bevindt, hoewel de huidige archeologische kennis toch nog als enigszins beperkt kan worden beschouwd. Er is weinig geweten over het plangebied en de aangrenzende terreinen, zodat onbekend is wat er zich hier aan mogelijke archeologische resten in de bodem kan bevinden. Anderzijds is gebleken dat het plangebied sterk verstoord is geworden bij het bouwen van het winkelcomplex en de verhardingen, waardoor er over de hele lijn een lage potentie is op het treffen van een archeologische vindplaats.

Verder archeologisch onderzoek in het plangebied zal dus geen informatie opleveren over de menselijke aanwezigheid in dit gebied. Het kennisvermeerderingspotentieel wordt als laag ingeschat.

Aanbevelingen

Vanuit de bureaustudie kan geconcludeerd worden dat er voor dit terrein sprake is van een lage potentie wat betreft de periode paleolithicum tot en met de nieuwste tijd. Het plangebied is al sterk verstoord tijdens het bouwen van de huidige winkel met verhardingen. Verder archeologisch vooronderzoek wordt niet raadzaam geacht vanuit een kosten-batenanalyse, waarbij rekening is gehouden met de inspanning van verder onderzoek in functie van kennisvermeerdering. Er is daarom ook geen programma van maatregelen geschreven.

